

Τριώδιον τὸ Κατανυκτικόν

Ἰδιόμελα.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

Τῆς μετανοίας ἀνοιξὸν μοι πύλας Ζωοδότα· ὀρθρίζει γὰρ τὸ πνεῦμά μου, πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν Σου, ναὸν φέρον τοῦ σώματος, ὅλον ἐσπιλωμένον· ἀλλ' ὡς οἰκτίρμων κάθαρον, εὐσπλάγχνω Σου ἐλέει.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Ἦχος ὁ αὐτός.

Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι τρίβους, Θεοτόκε· αἰσχροαῖς γὰρ κατερρύπωσα, τὴν ψυχὴν ἀμαρτίαις, ὡς ῥαθύμως τὸν βίον μου, ὅλον ἐκδαπανήσας· ταῖς Σαῖς πρεσβείαις ῥῦσαί με, πάσης ἀκαθαρσίας.

Στίχ.: Ἐλέησόν με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός Σου, καὶ κατὰ τὸ πλήθος τῶν οἰκτιρμῶν Σου, ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

Ἦχος πλ. β'.

Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν, ἐννοῶν ὁ τάλας, τρέμω τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς Κρίσεως· ἀλλὰ θαρρῶν εἰς τὸ ἔλεος τῆς εὐσπλαγχνίας Σου, ὡς ὁ Δαβὶδ βοῶ Σοι· Ἐλέησόν με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα Σου ἔλεος.

Πρόλογος εἰς τὸ Τριώδιον

Τ**Ο ΤΡΙΩΔΙΟΝ**, ἢ κατ' ἀκρίβειαν, «*Τριώδιον τὸ Κατανυκτικόν*», δικαίως καλεῖται «*τὸ ὠραιότερο βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας μας*»· εἶναι τὸ λειτουργικὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖο περιέχει τὰ θεόπνευστα κατανυκτικὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Ὑμνογράφων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν σημαντικωτέραν περίοδον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους: τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος τῶν σωτηρίων Παθῶν τοῦ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ περίοδος αὕτη κορυφώνεται μὲ τὴν φωτοφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, τὸ Πάσχα τοῦ Κυρίου, καὶ συνεχίζεται μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῶν ἐπομένων Κυριακῶν. Τῆς Ἀκολουθίας τοῦ δευτέρου τούτου Πα-

σχαλινοῦ μέρους περιέχει τὸ ἐκκλησιαστικὸ λειτουργικὸ βιβλίον τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Στὰ βιβλία αὐτὰ, οἱ χαριτωμένοι ὕμνογράφοι παρουσιάζουν τὶς ἀναρίθμητες εὐεργεσίες καὶ εὐλογίες τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ γιὰ κάθε ἄνθρωπο χωριστά. Τὰ ποιήματά τους ἀποκαλύπτουν καὶ τὰ βάθη τῆς πτώσεως τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ τὰ δυσθεώρητα ὕψη τοῦ μετανοοῦντος.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα αὐτὰ ἔχουν γίνει οἱ πλέον ἀγαπημένοι καὶ γνωστοὶ ὕμνοι τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ· κοσμικοὶ δὲ φιλόλογοι θέτουν ἄρκετὰ ἀπ' αὐτὰ μεταξὺ τῶν ὠραιότερων καὶ συγκλονιστικωτέρων ποιημάτων ὄχι μόνον τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ ἐν γένει ὅλης τῆς φιλολογικῆς τέχνης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅλοι αὐτοὶ ἱεροὶ ὕμνοι καὶ προσευχές, ἐν συνεργείᾳ μὲ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ὀδηγοῦν τὸν προσεκτικὸν καὶ προσευχόμενον ἀναγνώστη ἢ ἀκροατὴ στὴν ἐπίγνωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του, εἰς μετάνοιαν, πρὸς συμφιλίωσιν καὶ ἔνωσιν μὲ τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα μας, στὴν *χαρμολύπη*, τῆς πραγματικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Τὸ Τριῳδίου περιλαμβάνει τὰ πονήματα διαφόρων ποιητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται οἱ Ἅγιοι Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, Κασσιανὴ Μοναχὴ, Ἀνδρέας Κρήτης, Κοσμᾶς Ἐπίσκοπος Μαΐουμᾶ· οἱ δὲ Στουδίτες Θεόδωρος καὶ Ἰωσήφ κατέχουν ἐξέχουσιν θέσιν.

* * *

«Ἦς γνωστόν, ἅπασαν τὴν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Τριῳδίου ψαλλομένην ἱεράν Ἀκολουθίαν περιλαμβάνει τὸ ἐν χρήσει παρὰ τῆ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ λειτουργικὸν βιβλίον τὸ καλούμενον “Τριῳδίου”, ὅπερ ὅπως καὶ ἡ ὅλη περίοδος τοῦ Τριῳδίου ἄρχεται ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου καὶ λήγει τὸ ἑσπέρας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ περιλαμβάνονται δέκα Κυριακαὶ καὶ ἰσάριθμοι ἑβδομάδες, ἐξ ὧν αἱ τέσσαρες πρῶται Κυριακαὶ καὶ αἱ ἐν αὐταῖς περικλειόμεναι τρεῖς ἑβδομάδες εἶναι προπαρασκευαστικαὶ τῆς Νηστείας καὶ καλοῦνται γενικῶς τῶν Ἀποκρέω, αἱ δὲ ὑπόλοιποι ἑπτὰ ἑβδομάδες μετὰ τῶν ἕξ Κυριακῶν συνθέτουν τὴν περίοδον τῶν Νηστειῶν.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων τῶν Νηστειῶν, ἡ μὲν πρώτη καλεῖται Καθαρὰ Ἐβδομάς, ἡ δὲ τελευταία Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἐβδομάς. Ἐκ τούτων αἱ μὲν ἕξ πρῶται ἑβδομάδες ἀπαρτίζουν τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλῃν Τεσσαρακοστήν, ἡ δὲ τελευταία τιμᾶται δι' ἰδιαιτέρας νηστείας διὰ τὰ κατ' αὐτὴν λαβόντα χώραν θεία καὶ ὑπερφυᾶ μυστήρια τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου».

«*Τὸ Τριῶδιον ἐξεδόθη ἑλληνιστὶ τὸ πρῶτον, εἰς Βενετίαν τὸ 1522, ἐνῶ ἡ πρώτη σλαβικὴ ἔκδοσις του εἶναι ἡ τῆς Κρακοβίας τὸ 1491*».

Στὴν παροῦσα ἐργασία, γιὰ τὶς Κυριακὲς καὶ ἄλλες ἡμέρες μὲ εἰδικὲς Ἀκολουθίαις στὸ *Τριῶδιο* παραθέτουμε ἐν συντομίᾳ σχετικὸ εἰκονογραφικὸ καὶ ὑμνογραφικὸ ὑλικὸ καὶ τὸ Ἑπόμνημα τοῦ Μεγάλου Ὁρολογίου.

Στίχοι εἰς τὸ Τριῶδιον

Ὁ Δημιουργὸς τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω,
Τρισάγιον μὲν ὕμνον ἐκ τῶν Ἀγγέλων,
Τριῶδιον δὲ καὶ παρ' ἀνθρώπων δέχου.

Παντοκράτορ Κύριε, οἶδα πόσα δύνανται τὰ δάκρυα. Ἐζεκίαν γὰρ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου ἀνήγαγον· τὴν ἁμαρτωλὸν ἐκ τῶν χρονίων πταισμάτων ἐρῥύσαντο· τὸν δὲ Τελώνην, ὑπὲρ τὸν Φαρισαῖον ἐδικαίωσαν· καὶ δέομαι, σὺν αὐτοῖς ἀριθμήσας· ἐλέησόν με.

(Δοξαστικόν. Ἦχος πλ. δ΄. Ἐσπερινὸς τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου).

